

Vinkler László gyűjteményes tárlata

Vasárnap délelőtt Bartók zenéje szölt a kiállítás megnyitójára előtt a Móra Ferenc múzeum Horváth Mihály utcai képtárában. A szegedi vonószenes mősora után dr. László Gyula egyetem tanár beszédével nyílt meg Vinkler László festőművész gyűjteményes kiállítása, melyet Szeles Zoltán művészettörténész rendezett. Ez alkalomból adta át a művészeknek Bakos Zoltán, a mákói városi tanács elnöke helyettese a József Attila-emlékplakettet. A megnyitónak a városi tanács elnöke helyettese és Szabó G. László, a városi pártbizottság osztályvezetője is.

A művészettörténészek, kritikusok nem nagyon szeretik azokat az alkotókat, akiket nem lehet egyértelmű biztonsággal stílusokhoz, csoportokhoz, vonulatokhoz kötni. S mert ez a könnyebb és egyszerűbb megoldás, rászűkítik az ilyen típusú alkotóművészekre a bélyeget, melyen ez áll; nincs stílusa, nincs egyénisége, hovatartozása. Ezt a nem éppen hízelgő címkét azután nehéz cáfolni. Ahhoz olyan kiállítások kellenek, mint Vinkler László vasárnap megnyílt gyűjteményes tárlata. Mert ez a kiállítás sok mindent cáfol, még többet bizonyít, helyére tesz és tisztáz. Ami a legelső és legfontosabb, ami minden kritikus, műértő és művelő ítélet alapjává válik, annak belátása és elfogadása, hogy Vinkler László többrétegű, többszólamú festő-egyéniség. Nem — László Gyula fogalmazott így megnyitójában — „egy-mondókás művész”, nem egy hangszer a zenekarból, hanem maga a zenekar, harmóniáival és diszharmoniaival, gondolkahangjával és dobütéseivel.

Egy alkalommal beszélgetés közben elmondta, hogy volt idő fiatalokkorában, amikor nevet akart változtatni, ahogyan rossz szóval mondjuk, magyarosítani. S ha lett volna valaki, aki bátorítja erre, akkor ma Vincellérnek hívnák. S ez a név amolyan ars poetica is lenne, kulcs az életműhöz. Miért? Így ír kiállítás katalógusának előszavában: „A bennünk bozontosodó időnek folytonosságában egymásba áramlanak az évszakok, s az sem zavarja, ha olyan metamorfózisokat él át, mint az én sorsom szerinti. A magyar homokos szőlőtőként tényesszik és indiai függő lesz az Etna lábán, majd fenyőcserjévé változik át a Dolomitok meredélyein. Szőlőtőként a legviharosabb élet jele; a képi világban dionysoszi ünnepek és megváltó halál.” Ha nevében nem is, de egész munkásságában — gyökereiben, ágaiban, leveleiben, gyümölcsében és borában — egyszerre jelenlévő „szőlőtőke” gondozója, ápolója

Vinkler László. Az egyszerre jelenlévő klasszikus és antiklasszikus rend, a kéz a kézben teljesedő kötöttség és szabadság, az egymás mellett élő Apollo és Dionüszosz hangjai váltják egymást ebben a festészetben. S mi tartja össze ezeket a pótszókat? Talán túl egyszerűnek tűnik, de az egymás nélküli létezetlenségük, alapvető dialektikájuk.

Harminchárom év termékeny, vívódásoktól, szenvedésektől sem mentes alkotói pokoljárásának legsikerültebb műveit láthatjuk gyűjteményes kiállításán. Az Ezüst Etna 1939-ben festett párás, mediterrán világától egyenesen ível a minden összefogó és kiteljesítő intellektus útja a portrék klasszikus tündöklésén át a „minden Egész eltörött” kubista cserepeig, a mítoszok fekete-fehér újjászülésétől és az anyag öntörvényű mozgásának teret engedő képekig. Portréinak legszebb darabjai — Feleségem, Anyám, Kislányfej, Janina és Graciella, Törtelnyé portréja — a tiszta emberi kapcsolatok kristályosan csengő példái. Ezek az alkotások köztudott legerőteljesebben a klasszikus formákhoz, a reneszánsz portré-festés szabályaihoz. E nemesen tiszta portréktól a Nagyerdő szorongató-felszabadító tusfoltjaiig a hidat azok az alkotások képezik, melyeken mítoszok idéződnek-teremtődnek. A görög mitológia alakjai és gondolatai nyernek képi megfogalmazást az Aphrodite születése című kép légiés aktjában éppúgy, mint a Hadesz képsorában, vagy a Zeusz és Európa című tollrajzában. Vinkler László intellektusa azonban több áttételen át is szót követel magának az Oidipus problémát boncolgató képekben és

Kiállítási napló

Trója-téma változataiban éppúgy, mint a Tiziánoparafázisokban vagy Rembrandt Prokusztesz doktorának újjáélésében. Alkotásainak harmadik gyűjtőmedencéje a Nagyerdő körül hullámlázik. Ezek a szürrealistasszista képek a világ tárgyias üzeneteit kottázza. Világ és ember szorító, ellentétes és mégis veleváló, sokszor kibogozhatatlan és megfeszítően tünő kérdéseire keresi a válaszokat olyan alkotásokon, mint a Sámánima, a Széttört horizont, a Mikrokozmosz vagy éppen a vegetációt idéző, hengerezett levél-nyomatokon.

Körülbelül 300 alkotás látható a kiállításon. Olajfestmények, linometszetek, tollrajzok, monotípiák, tusfestmények. Mindegyik egy kristálytiszta szellemű művész arcmását, keznyomatát viseli. Régi igazságok mai szinten való rekonstrukciójának vágya hajtja, s ez biztosítja Vinkler László számára mindennapos megújulást, hétköznapiokon is megnyert csatákat. Művészi integrációra törekszik akkor, amikor a 20. század közepén múlt és jövő összeszikráztatásával a jelen képi szintézisét igyekszik megalkotni.

Vinkler László e hónap első napján töltötte be 60. életévét. Közélem már, hogy mindenki annyi éves, amennyinek érzi magát. Alkotóművészeknél ehhez még hozzá kell tenni, hogy annyi éves, amennyinek alkotásai alapján látjuk. S ha így van — s így igaz minden bizonyonnyal —, akkor most e kiállítás alkalmával köszöntjük a 60 éves Vinkler Lászlót abban a reményben — s e reményünket e gyűjteményes kiállítás bizonyosságá érlelte —, hogy sohasem lesz 60 éves festő.

Tandi Lajos

Nyilasy tápéi rajzai

A múzeumi hónap egyik nem nagy, de érdekes kiállításának tekinthető a tápéi Juhász Gyula művelődési otthonban vasárnap délelőtt megnyílt Nyilasy-rajzokat bemutató kamaratárlat. Az alig két tucat ceruzavázlatot a neves szegedi festő Tápén készítette. Nagyrészt ezeket a pár vonallal készült helyszíni grafikai feljegyzéseit használta fel egy-egy népszerű vált olajfestményre, mint a *Lányok a Tisza-partján*, *Beszélgők*, *Vasárnap délután* és más tápéi témájú képeinek megalkotásához. A

friss hatású rajzok és az ezek nyomán elkészült festmények ilyen összefüggésű — két tipikus Nyilasy-képpel — e tárlat is érzékelteti.

A Móra Ferenc Múzeum gyűjteményéből az első ízben nyilvánosságra került Nyilasy-rajzok között ott találjuk a művész fiatalkori *Ónarcképét* is. Ezt a karakteres emberábrázolást — csak úgy, mint magát az egész rajzkiállítást — figyelme felkeltésnek szántuk. Jövőre — 1973-ban — lesz Nyilasy Sándor születésének századik évfordulója. Ezért már most meg kell kezdenünk az előkészületeket, hogy az Alföld egyik legnagyobb magyar festőjének emlékezetét — jelentőségéhez méltó — reprezentatív kiállítás létrehozásával megtiszteljük. A jövő év nyarán — szintén Tápén — rendezendő jubileárius Nyilasy-tárlatot gazdagítani fogják azok a helyi dokumentumok, amelyeket a festővel kapcsolatban a tápéi honismereti szakkör fiataljai adagira összegyűjtöttek.

Sz. Z.

Gólyahűség

A nyáron sebzett szárnyú gólyát vettek gondozásba a Bács-Kiskun megyei Állatforgalmi és Húsiipari Vállalat kiskunfélegyházi üzemének dolgozói. A gólya hű maradt megmentőit, nem kelt útra társaival. Szabadon sétál az üzem kertjében, élelemszerzésre a hűfeldolgozó üzem mellett nincs gondja. Melegedő helyet is talált, ha hűvös az idő, a kazánházba húzódik.

Lángmentes heveder

A szénbányák mélyén a termelés korszerűsítésével egyre nagyobb szerepet kapnak a gumihevederek, amelyek a csillék helyett hozzák felszínre a fontos tüzelőanyagot.

Az Országos Gumiipari Vállalatnak és a Gumiipari Kutató Intézet szakembereinek többéves kísérleti munka után sikerült előállítaniuk a tűznek ellenálló hevedert. Az új termék olyan anyagokat tartalmaz, amelyek nem táplálják, sőt kifejezetten gátolják az égést. Kidolgozták a gyártási technológiáját és megkezdték a gyártást is.

Enyhe lefolyású hűléses megbetegedések

Az elmúlt időszakban a fővárosban sok hűléses megbetegedés fordult elő. Miután az Egészségügyi Világszervezet jelentése szerint a közelmúltban Kelet-Ázsiában újabb influenzavírus bukkant fel, sokakban felmerült az aggodalom, hogy vajon a megbetegedések nem a hazai influenzazárvány kezdetét jelzik-e? Ezzel kapcsolatban a fővárosi Közegészségügyi és Járványügyi Állomás illetékesei elmondták, hogy a hűléses megbetegedések száma az elmúlt időszakban valóban észrevehetően megnőtt. Ez azonban természetes velejárója a szélsőséges időjárásnak, a hirtelen bekövetkezett lehűlésnek. A leggyakoribb tünetek: torokfájás, nátha, rossz közérzet, esetleg kisebb-lázzal. A leghatásosabb gyógymód az, ha a beteg néhány napig otthon marad és az orvos által javasolt gyógyszerekkel kúrálja magát.

Ami a megelőzést illeti, ennek egyik célszerű eszköze az időjárás változásaihoz alkalmazkodó öltözés. Az orvosok elsősorban az úgynevezett több rétegű ruházatot ajánlják, mert ez védi legjobban a szervezetet a szobai és a külső hőmérséklet közötti különbség esetleges káros hatásai ellen. A szervezet ellenálló képességét a vitamindús táplálkozás, a megfelelő étrend biztosítja elsősorban. Összel és télen, ha kevés a friss zöldség és gyümölcs, a szervezet C-vitamin szükségletét bőségesen fedezi a megfelelő mennyiségű savanyú káposzta, citrom vagy éppen a csipkebogyóé. Ha a természetes C-vitamint teljesen nem is pótolja, de feltétlenül hatásos a C-vitamin tabletta, illetve az ilyen tartalmú cukorkák.

Szegedre jön a Pécsi Balett

November 7. és 8-án a szegedi színházban a Pécsi Balett együttese vendégszerepel. 7-én Weiher Leó Magyar babák, Lajtha László

Automaták

Kereskedelmi szakemberek mondják, s a gyakorlat is bizonyítja, hogy az eladók nélküli boltocskák hasznát hajtják, s viszonylag közkedveltek a vásárlók táborában is. Mondani sem kell, hogy a kereskedelmi automaták ról van szó. Úgyes és okos szerkezetek ezek, csak az a baj, hogy kevés van belőlük. Hogy miért? Alighanem két komoly okot találunk: egyik, hogy drágák, hirtelen nagyobb összegre lenne szükségük a kereskedelmi vállalatnak, a másik pedig valószínűleg a gondolkodásmódunkban keresendő, a régihez ragaszkodó konzervatívizmusban.

Miért írok éppen most a kereskedelmi automatákról? Másfél évvel ezelőtt beszélgettem az Utasellátó Vállalat egyik szakemberével, aki a szegedi Marx téren vezet a „piaci utast”. Akkor olyan szép tervekkel gondolt, hogy azonnal az olvasók tudomására hoztuk, sőt még fényképpel is illusztráltuk, hogy milyen lesz az 1971. szeptemberében felállításra kerülő automata sor a Marx téren. Arról az automatákról lett volna szó, amelyek a Philips-cég szállított hazánkba, és üzemelés közben mutatott be a Budapesti Nemzetközi Vásáron, majd a Vadászati Világkiállításán.

Az automatákról így nyilatkoztak: „Állandóan friss árukat találhatunk majd az érdeklődők, üdítő italokat, sört, cukorkát, csokoládét, prészókávékat, tejeskávékat, péksüteményeket, szendvicseket, és kétféle levest is; hallevest és gulyáslevest.” A fénykép arról árulkodott, hogy a holland automatasor igen modern, tiszta, gusztyos és könnyen kezelhető. Formája és feliratai messziről is reklámot csap a közönségnek, s szép színfoltja lesz majd a forgalmas térnek. S mivel állandóan sok ember sűrű-forog a Marx téren, a haszon sem marad el — gondolom a szakemberek ezt is számításba vették, amikor úgy döntöttek, hogy Szegeden állítják fel az automatákat. Sajnos, eddig — jóval az ígért időpont után — semmi sem lett az egészségből. Kár.

Azért is kár, mert számokkal és tényekkel bizonyított, hogy az automata megkönnyíti a vásárlók dolgát. Időt és fáradságot takaríthatnak meg. A Figyelő című gazdaságpolitikai hetilapunkban közzé tett adatok szerint a fejlett ipari országokban évről évre szaporodnak az automata üzletek. Az USA-ban a kiskereskedelmi forrásoknak mintegy 10 százalékát automataik bonvóltják le, de igen elterjedtek ezek a formák a Szovjetunióban is. Hazánkban jelenleg 600 darab különféle automata szolgálja a kereskedelmet, zömme pályaudvarokon, s

az általuk elért bevétel évente 50–60 millió forint, körülbelül 10 milliós nyereséggel. A szépséghibánálunk legfeljebb az, hogy ezeknek a gépeknek az értéke meghaladja a 40 millió forintot, tehát nagy a lekötött állóeszközérték. Persze sok minden befolyásolja a kereskedelmet: a dohány árusító automatákra valóban rá lehet figyelni, míg az ételkelet árusítóira nem, hiszen azt a cikket az állam dotálja.

Elképzelhető az idényenkénti vándoroltatás is: nyáron a partifürdőn, a kempingben, a szabadterületen, míg a régihez ragaszkodó „megélné” akár három automata sor is, ősszel ezeket át lehetne tenni a nagyobb iskolákba, egyetemre, főiskolákba, színházak, mozik és pályaudvarok várótermibe, nagyobb gyárak, vállalatok csarnokaiba, sőt, amilyen lassan és kínosan rendezik a tarjáni városnegyed kereskedelmi és vendéglátóipari üzlethálózatát, még ott is jó szolgálatot tenné néhány automata.

S hogy nem oly hangosan követeljük az automatakat, talán ebbe belejátszik az „első fecskekéni” szerzett kedvezőtlen tapasztalat. De érdemes azt is tudomásul venni, hogy a hazai próbálkozások első gépei már akkor sem voltak a legmodernebbek, amikor üzembelügyezték azokat. Ma pedig ne csodálkozzunk, ha rosszul működnek az „összebarkácsolt” öreg és fáradt automata. A hozzáértők szerint a jelenleg használatban levő 600 automatából negyvenszázat legjobban kiseljezni, legálább nem bosszankodnának a vásárlók miattuk, és nem rontanak a különben kitűnő masinák jó hírét. A szegedi Nagyállomás levő prészókávé árusító automata magam is használtam. Működik az rendszeren, csak még hígabb kávé mér, mint a prészós lányok. Lehet, hogy valahol meglazult a csavar?

Mégis, mit lehetne tenni, a gyorsabb előrehaladás érdekében? Sok mindent rendezni kellene: többek között a kereskedelmet érdekeltté tenni abban, hogy vásároljon automatát. Elképzelhető volna vámenedmény a tőkésországokból történő vásárlásnál, vagy hosszabb lejáratú hitel a szocialista piacok beszerzett gépekre. Továbbá legalább tízféle automatát kellene sorba állítani, hogy nyereséges legyen az üzemeltetés. S még egyszer hangsúlyozzuk, Szegeden is örömmel üdvöznél a nagyközönség a kereskedelmet segítő automata sorokat. Hiszen sok időt és fáradságot takaríthatna meg általuk. Visszakanyarodva az írás elejére, és az apropóra: az Utasellátó Vállalat ha késve is, odavarázsolhatná a Philips-automatákat a nagy forgalmú Marx térre. **Gazdag István**

Tóth Sándor szabadkai jutalomdíja

Szabadkai és szegedi művészek II. közös kiállítása vasárnap délelőtt nagyszámú érdeklődő jelenlétében nyílt meg a szabadkai múzeum termében. Székely Tibor múzeumigazgató üdvözlő szavai után Rózsa Béla, a Szocialista Szövetség szabadkai választmányának elnöke az eddig megtett közös utat felelevenítve a két szomszéd város művészeti kapcsolatainak fejlesztéséről magyarul szölt. A kiállítás Béla Duránci művészettörténész szerb nyelvű beszédével nyílt meg, majd Szilágyi Gábor festőművész, a rendező bizottság tagja átadta a város jutalmát Tóth

Sándor szegedi szobrászművészek Nóra című márványszobrát és Sáfrány Imre szabadkai festőművésznek Varsa című képéért. Iván Blazsevicz szabadkai, Novák András és Pataki Péter szegedi festőművészek — a kiállításban való kiemelkedő színvonalú szereplésükért — a bástópolyal művésztelepre szölkéhetes meghívást kaptak.

A kiállítás megnyitóján közreműködött a szabadkai Pro Musica kamarakórus, Egető Gabriella vezetésével. A közös tárlat novemberben a Horváth Mihály utcai képtárában a szegedi közönség elé kerül.

Falvédő üvegfatyol

Nem ázik be a fal, ha papírhelyett üvegfatyolra kent kátránnyal szigetelik — állapították meg a Szilikátipari Központi Kutató és Tervező Intézet szakemberei kísérleteik eredményeként. Az új építőipari alapanyag tökéletesítésének néhány mozzanatát még kidolgozásra vár, de a tervek szerint jövőre megkezdik gyártását a Sajó-szentpéteri Üvegyárban.

J. I.